

Фонд р-3567 1 Справа 140
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ
Тернопільської області

Архів з бігону.
Черніківсько-Березжанська група ОУН

ПАПКА

для 140

паперів

Звітні ОУН про проведення радянськими
органомі влади виборчої кампанії та
виборів у Верховну Раду СРСР 10 лютого
1946р. у Білобожницькому, Бугданівському,
Гусятинському, Підгаєцькому,
Тростіщенському районах Тернопільської
області. Машинописи

_____ 20 _____ р.

Крайні дати: 01 червня 1946р.
Кількість документів: 5
Кількість аркушів: 14
Зберігати: постійно

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Фонд р-3567 1 Справа 140

із проведення більшовицькими "виборів" до Верховної Ради СРСР
в Білобожницькому р-ні Тернопільської обл.

Все з кінцем листопада, а початком грудня 1946 р. більшовицька районна газета "За перемогу" почала шумливо кричати про "найбільш демократичні вибори в світі" доз. Верховної Ради СРСР. Рівночасно більшовицькі керівники всі свої пропагандистські сили на те, щоби підготувати населення до "виборів". До цього вони заангажували найкращі сили районної адміністрації, учительства, сільську адміністрацію, та десятників, яким допомогли в цьому ділі великою кількістю різних брошур, конституційних та листівок. Немало також появилось похвальних статей в районній газеті "За перемогу", мовляв, це успішно підготовка до "виборів" в кооперативних селах. Напр. В одному номері газети "За перемогу" (приблизно в днів-20 листопада) писався, що в с. Паушівка проходить успішно вивчення конституції та Положення про вибори - а чому активну участь бере директор школи Ковбасюк. Також само населення зацікавлене ознайомитись з конституцією та підготуватись до виборів? Відповісти до цього часу не було нічого зроблено, за винятком, що призначено було агітаторів, а директор школи; на першій їх збірці, потягнув більшовицький, який проводив це зібрання. І за це так багато похвал і призначення роботи як директору Ковбасюкові, так і всім агітаторам, мовляв, населення ознайомлене з конституцією та починає зачувати Положення про вибори".

Старі із передвиборчою пропагандою більшовицькі почали населення застрашувати терором, колиб воно не пішло до виборів. Тому то вже 10 січня 1946 р. розіслали по селах військові гарнізони, які мали за завдання помагати в цій "передвиборчій" підготовці. В перших днях блокади сіл почались часті мітинги, різні зібрання на тему "виборів" та читання конституції назначеними агітаторами. В таких селах району, як Базар, Паушівка, Крижолука, Бичківці, Звениж, Скородинці хоча люди сходились на читання конституції, але там жодної роботи не проводилось, а вечорі ці перетворювались на гумористичні вечорі, де конституцію пояснювали собі, як хто хотів. Це читання конституції відбувалося два рази в тиждень. Більшовицькі часто контролювали ці читання конституції та питали людей, чи їм все зрозуміло. Люди змюючи, як більшовицька конституція виглядає на папері, а як в практиці, тому більшовицьким давали різні запити. Напр. в селі Калишівщина Маковецька Олена запитала: "Чому, товаришу, ви говорите, що до виборів треба йти мусово, як в конституції є написано, що йдеться добровільно?" Тоді більшовицький відповів: "Не нічого, що в конституції є так написано, але хто не піде до виборів, той поїде на Сибір". Подібні випадки еричалося в кожному селі.

З початком місяця лютого більшовицькі почали ще більше тероризувати населення арештуванням, та стяганням шпідети із підозрілих їм людей, примушуючи їх на агентурну роботу. В с. Звениж арештували 15 осіб, Бичківцях 9, Скородинцях 22, Базарі 5, Паушівка 10, Біла 9, Коєві 5, в Крижолуці виварештували майже всіх дорослих людей.

В останніх днях перед "виборами" появились на вулицях містечках, парканах, мурах та етиках будинків більшовицькі лозунги, як напр. "Для 10 лютого відбудуться вибори у Верховну Раду СРСР!", "Видімо всі, як один, голоси за кращих синів і дочок нашої Батьківщини!", "Більшовицькі вибори - найдемократичніші вибори в світі!", "Голосуємо за Комтанця і Ткачука!", "Хай живуть вибори в СРСР!". Також в декотрих селах більшовицькі розписали, як вони говорили, "протибандеровські лозунги". Напр. в с. Звениж, виміюючи українських поетів по псевдах, написали лозунг: "Смерть Омелькові, Діброві і Черникові - українсько-німецьким націоналістам!".

Як вже зметкимо згадані повиде в більшовицькому лозунгові, кандидатом Білобожницького р-ну в депутати Ради Союзу являвся Комтанець І.Д. а Ткачук М.Я. кандидатом в депутати Ради Національностей, яких населення змушине було "обирати добровільно, як кращих синів українського народу".

Ще нісиль перед "виборами" більшовики попризначували в кожному селі виборчу комісію із визначених людей, як з голів сільрад, учителів, селенників та крапких більшовицьких активістів на селі. Головою кожної такої комісії був призначений утворений з району. Число комісії залежало від числа виборців, але переважно в числі 6 осіб. Завданням комісії було роздати виборчі повістки для кожного "голосуючого". День перед "виборами", тобто 9.ІІ.46р. більшовики позабирали виборчі комісії до приміщень виборчих дільниць сидіти і вартувати разом з ними для того, як оправдували це більшовики, що на день виборів їх не забрали бандьорі",

Самі вибори до т. зв. Верховної Ради відбулися 10 лютого 1946р. Час виборів" мав тривати від 4-ої години до 24. У великій переважній кількості населення не спійшлося, а отягадось їти до "виборів". Наприклад в с. Звиняч "вибори" розпочались аж пізнім ранком і то більшовики мусіли гаяти по селі і згаяти людей, так, що комісію виборів продемонстрували до 12 години. З кабін, які були построзні, люди майже не користувались, бо там сиділи більшовики, які сиділи за кожним рухом "голосуючого". Олівці для виповнення бюлетенів були, але не затеперовані. Однак люди брали за міхті кусочки олівців, якими "виповняли" бюлетені, так, що при обчисленню було 150 цілком зчужених бюлетенів, а на декотрих були написи, як: "Звиняч голосує під автоматом!", "Смерть Сталіну!" і "Не хочемо колгоспів!".

"Вибори" в с. Вичківцях розпочались о 4 год. та тривали до 11 год. Від "голосування" здержалося три особи. Перечеркнених було 4 бюлетені.

В с. Скородинці почались в 4 год, тривали до 8 год. До "виборів" не пішло 15 осіб. В час виборів арештували 5 людей, а саме: Маланчук Наталку, Маланчук Івана, Щетаньського Людвига і двох переселенців із Заходу.

В с. Біле "вибори" почались о 4-ій год., а закінчилися в 11 год. До "голосування" не пішло 9 осіб. Перечеркнених було 13 бюлетенів.

"Вибори" в с. Білобожниця (райцентр) почалися в 12 год., де було перечеркнених 8 бюлетенів.

В с. Семаківці "вибори" почались в 4-ій год, де було перечеркнених 32 бюлетені.

В с. Калинівцях розпочались в 4-ій год, , де було перечеркнених 107 бюлетенів.

В с. Криволуча "вибори" розпочались пізнім ранком, бо люди до виборів не хотіли їти, а намагання десятників позгаяти людей закінчилися невдачею. Швидко більшовики тримали людей до виборів. Перечеркнених було 70 бюлетенів.

В цій селі порі дня були проведені "вибори" в с. Паушівка, де було 25 бюлетенів перечеркнених. Від "голосування" здержалося 10 осіб.

В селі Політці люди не хотіли їти до "виборів". Ранком більшовики насильно почали згаяти людей. До "голосування" не пішло 7 осіб, 50 бюлетенів було перечеркнених.

В с. Ягольниця Стара "вибори" розпочались о 4-ій годині, де було перечеркнених 20 бюлетенів.

В селі Черкашчина розпочались "вибори" о 7-ій годині, де не взяло участі у "виборах" 5 осіб а 77 було перечеркнених бюлетенів.

В селі Базар "вибори" розпочались швидко о 4-ій годині пополудні тому, що до "виборів" ніхто не хотів їти, а місцева військово не могло зігнати людей і чекали на поміч з райцентру. Надвечір хоча зігнали, однак було перечеркнених 200 бюлетенів.

"Вибори" в сс. Ромашівка, Косів, Ридодуби, Мазурівка, Хомяківка, Скомо-роше, Джурки, Слобівка Джурківська і Білий Потік пройшли нормально. В цих селах є ще велика кількість поляків? Рівнож ці села є сильно опановані більшовиками, в яких є сильні "істребительні батальйони".

Звіти з "голосування" відставляли щодня до райцентру при допоміж кінних гінців з військовою охороною.

Дня 1. VI. 1946 р.

із проведення "виборів" у т. зв. "Верховну Раду СРСР"
в Буданівському р-ні Тернопільської обл.

Більшовики, як і вкращому іншому районі, розпочали підготовку до "виборів" вже в місяць-груднем 1945 р. В цьому напрямку появилося багато статей в районній газеті пов'язаних із "виборами", випущено районною друкарнею ряд допоміжних матеріалів для підготовки населення до "виборів пропагандивно", як: "Положення про вибори", "Слово колишніх бандерівців". В кожній виборчій дільниці створено по десятихатках червоні кутки, до яких поприкріплено агітаторів, які мали тут навчати населення конституції СРСР та положення про вибори, як також читати і широко пояснювати "Слово колишніх бандерівців" і то так, як приторочували в цьому напрямку самі більшовики. Замітна в цей час з "протибандерівська" більшовицька пропаганда. Більшовики на кожному кроці, а також на передвиборчих читаннях/на яких часом бували/і мітингах говорили населенню, щоб воно не слухало "підлих підшептів українсько-німецьких націоналістів, бо це зрадники українського народу", а щоб населення шло сто процентово до виборів.

Також більшовики говорили, що якщо хто не піде до виборів, або буде креслити б'юлетені, то зараз по виборах вони будуть знати хто ухилюється від виборів чи перечеркнув б'юлетень і всіх таких вивезуть на Сибір.

В останніх днях місяця грудня 1945 р. і в початках м. січня 1946 р. в кожному селі попризначували виборчі комісії в склад яких звійшли директори шкіл чи учителі, працівники сільських адміністрацій, "кращі" сільські активісти, а навіть і священники. Головою кожної такої виборчої комісії був призначений хтось із райцентру. Число комісії сягало переважно до шість осіб. Це залежало від величини виборчої дільниці, тобто, від числа виборців. Виборчі комісії разом із сільськими адміністраціями зложили списки виборців, а відтак пороздавали для виборців виборчі посвідки. Кілька днів перед виборами кожна така виборча комісія підбрала, підготувала і прибрала приміщення виборчої дільниці та поробила урни.

Для кращої підготовки взагалі, для примушення населення голосувати зразі ухили його, а найважніше, для охорони самих виборів перед українськими повстанцями 10.І.1946 р. більшовики розіслали по селах для станціонування своєї військової гарнізони. Численність такого військового гарнізону залежала від величини виборчої дільниці, а особливо від національної свідомості населення даного села, тобто, від посиленого нашого руху в данім селі. От наприклад в с. Кобилюволокках було 30 солдатів, Янів 20 рубашників, які тут постійно квартирують, Довге 22 солдатів, Деревізка 25, Романівка 19, Могильниця Нова 15, Могильниця Стара 15, Ласківці 19, Вербізці 19, Слобідка Янівська 19, в Буданові 30 рубахи, які тут постійно-квартирують. В інших селах війська не було. Ці війська взяли активну участь у підготовці виборів, а саме: час-від-часу відвідували передвиборчі читання, з'являлись на мітинги людей, підготували, а радши сказати притїльнували щоб відповідно підготувати приміщення виборчих дільниць, а в-дальшому, пильнували самих виборів 10.ІІ.1946 р.

Через пару днів свого заквартування, а енкаведівської "розробки" почались облави на окремі села; арештування людей, ревізії, підсідки на повстанців. Однак ці всі акції були переважно перевозжувані за ініціативою НКВД чи НКГБ.

Крім своїх акцій, які в час прикї виборчий були зроблені зі сторони більшовиків, також більшовики ждали собі гаранцій від окремих горожан, що вибори пройдуть успішно для більшовиків, що в цьому відношенні не будуть перешикаркати українські повстанці. Приміром може служити випадок із с. Яова. 25.І.46. до села прибуло із райцентру НКГБ і арештувало двох мужчин. Приареш-

тованих держали від 8 год. до 15 в сільраді і вимагали, щоби вони загварен-
тували, що вибори пройдуть спокійно і нікто не буде зчеркувати б"юлетенів. При-
арештовані не погодились і відповіли, що вони можуть тільки за себе загваренту-
вати а не за всіх людей.

Відносно спокійного і усталиного проведення виборів часто говорили і в самому
райцентрі. На нараді 25.1.46 р. всіх голів і секретарів сільрад та голів і сек-
ретарів виборчих комісій голова райвиконкому Винник між іншим сказав таке: "Ми-
сьогодні зібранися, щоби обговорити, як ми підготувалися до виборів, а також
хочу сказати, щоби голосування пройшло сто процентово. А щоби голосування прой-
шло добре, то не треба вірити бандитам, які мають на меті ніби створити само-
стійну Україну. Цього не буде ніколи, бо історія ніколи не вертає назад. Україн-
сько-німецькі націоналісти хочуть ніщо інше завести, як тільки кріпачський лад,
не хочуть дати вільного розвитку українському народові і тому протистоять проти
соціалізму, який прагне свободи для народу, а також проти виборів".

Кандидатами по помур-районі являлися Гук Марія Дмитрівна із села Мискова
Скалатського р-ну до Ради Союзу і Ткачук М.Я. до Ради Національностей.

Самі "вибори" 10.11.46 р. пройшли в цілому районі майже однаково.

В с. Кобилюволоках вибори почались в 6 год. рано а закінчились в 18 год.
Всіх виборців по списку начислялось 1366. З цього проголосувало за більшовиць-
ких кандидатів 1306, проти 54,, а 6 не віддало б"юлетенів до урни. Більшовики
взнали неважними лише 20 голосів тому, що були зчеркнені імена і прізвища на
б"юлетенях, а 34 важними бо були лише перечеркнені згори вниз. Підчас виборів
людей не допускали до кабін. Ті, що їздили з урною по селі, те б"юлетені кидали
в урну самі, а виборець навіть не бачив його.

В с. Млинська вибори почались в 6 год. рано а закінчились в 10 перед по-
луднем. Всіх виборців по списку було 301, взяло участь у виборах 301, за біль-
шовицьких кандидатів проголосувало 265, проти 36.

В с. Янів вибори розпочались в 6 год. рано а закінчились в 16 год. Всіх ви-
борців по списку було 885, взяло участь 885, проголосувало за більшовицьких
кандидатів 862, проти 23. Підчас виборів були присутні рубашники та учителька
скадинчана. Вони брали людей за руки та відразу провадили до урни, не даючи змо-
ги зайти до кабін. Якщо хто зайшов, то підносили занавісу і дивились, що ро-
бить дана особа. Одна жінка зайшла до кабін, щоб прочитати чи виповнити б"ю-
летень і відійшла. Один рубашник задержав її говорячи: "Ти зле виповнила б"юле-
тень" і взяв від неї б"юлетень, подивився докладно на нього, відтак зложив і
кинув до урни.

В с. Докте вибори розпочались в 6 год. а закінчились в 15 год. Всіх вибор-
ців по списку було 480, взяло участь 506. За більшовицьких кандидатів проголо-
сувало 460, проти 56. 46 б"юлетенів було перечеркнутих, а на 10 б"юлетенях
були нарисовані різні протибільшовицькі кличі. Підчас виборів було присутніх
3 вояки з трома кулиметами, які слідкували за всіма руками виборців. Люди
не могли зайти до кабін, бо коло них стояла варта. Більшовики говорили: "Не лада
з цими людьми а одразу бросать урну". Знова хто казав, що не грамотний, від
того більшовик брав б"юлетень і сам кидав його в урну. Підчас виборів більшовики
топав хором по селі і виганяли людей до голосування. По закінченню виборів при-
сутній пугмайор сказав: "Вибори закінчені, тепер діло хай іде в рух. Скільки
буде червоних голосів, стільки вивеземо людей на Сибір".

В с. Дерезніжка вибори розпочались в 6 год. рано а закінчились в 13 год.
Всіх виборців по списку було 538, взяло участь 538, за більшовицьких кандидатів
проголосувало 472, проти 66. Неважними більшовики взнали 26 а 40 важними, бо
були "неправильно зкреслені". Підчас виборів були присутні вояки, які говорили
людям не йти до кабін і не креслити б"юлетенів бо то нічого не допоможе. Також
більшовики ходили по селі та виганяли людей до голосування.

В с. Мананець вибори розпочались в 6 год. а закінчились в 15 год. Всіх вибор-
ців по списку 567, взяло участь 567, за більшовицьких кандидатів проголосувало

446, проти 121. Більшовики uznали неважними 59 а 62 важними бо "нетравельно зачеркнені". Вибори пройшли стоїтно.

В с. Вербівці вибори розпочались в 6 год а протягнулись до 7 гол. вечора. Всіх голосуючих було 888, зкреслених б"юлетенів було 84. Люди до виборів не хотіли іти і у зв'язку з тим більшовики ходили по хатах і ви ганяли людей до голосування. При виборчій комісії сиділи військові і інформували людей, щоб вони не заходили до кабін а одержавши б"юлетень проб відразу кидали його в урну. Знова, як хто заходив до кабін, то там не було олімпіванні чорниці.

В с. Ласківці вибори розпочались в 6 гол. а закінчились в 17 гол. Всіх виборців по списку було 1593, зчеркнених було 56 б"юлетенів. При виборчій комісії сиділи військові озброєні в карабіти і автомати та казали людям не йти до кабін а по одержанню б"юлетеня кидати його відразу в урну. Знова, коли хто всупереч їхнім вказівкам зашов до кабін, то там не було олімпіванні чорниці.

В Буданові вибори розпочались в 5 год, а закінчились в 18 год. Всіх виборців по списку було 2220, взяло участь 2220, проголосувало за більшовицьких кандидатів 2207, проти 13. До голосування людей виганяли десятники.

В с. Романівка вибори розпочались в 6 год, а закінчились в 17 год. Всіх виборців по списку було 1020; взяло участь 1020, проголосувало за більшовицьких кандидатів 972, проти 48. Не важними uznали більшовики 10 голосів а 38 важними. Підчас виборів були присутні воєнні, які не допускали людей до кабін щоб не креслили б"юлетенів, а відразу по одержанню кидали до урни.

В с. Могильниця Нова вибори розпочались в 6 год, а закінчились в 18 год. Всіх виборців по списку було 809, взяло участь 809, проголосувало за більшовицьких кандидатів 668, проти 141. Не важними більшовики признали 63 б"юлетені, які були замазані, а 78 важними бо перечеркнені лише згорі вилз. Підчас виборів були присутні воєнні, які не допускали людей до кабін. Згодом прибула зміна військових з поміж яких один сказав: "В нас так не делается, щоб не йти до кабін. Надо всем заходить до кабін на выполнение б"юлетеня". З тим моментом вони вже користувались кабіною.

В с. Могильниця Стара вибори розпочались в 6 год, а закінчились в 17 год. Всіх виборців по списку було 920, взяло участь 920, проголосувало за більшовицьких кандидатів 781; проти 139. Більшовики uznали неважними 20 тому, що були зачеркнені імена і прізвища кандидатів, а 119 важними бо були лише перечеркнені згорі вилз.

В с. Гайдаїка вибори розпочались в 6 год, а закінчились в 14 год. Всіх виборців по списку було 75, проголосувало 75, за більшовицьких кандидатів проголосувало 21, проти 54. Більшовики uznали неважними лише 15 голосів де були позачеркувані прізвища та імена кандидатів, а 39 важними бо були лише перечеркнені згорі вилз.

В с. Слобідка Ізясська вибори розпочались в 6 год, а закінчились в 15 год. Всіх виборців по списку було 441, проголосувало 441, за більшовицьких кандидатів проголосувало 432, проти 9. Більшовики взяли всі б"юлетені перечеркнені важними. Тут постійно підчас виборів стояв більшовик коло кабін і не допускав людей до середини.

Взагаліному в цілому районі після списків начислялось 12 264 виборців, з того проголосувало за більшовицьких кандидатів 11 314, проти більшовицьких кандидатів висунуло свій протест у формі перекреслювання б"юлетенів згорі вилз та перечеркуванням прізвищ та імен кандидатів на б"юлетенях 906 виборців, з того числа 6 б"юлетенів не кинених в урну, 269 голосів не признали самими більшовиками, а 631 перечеркнених б"юлетенів признали більшовиками з важні голоси. Отже в цьому районі більшовицькі вибори пройшли у 92,3 процнтах, тобто, майже 7 процнтах виборців із загального числа ухитилось від виборів.

Зараз по закінченню виборів до кожного села приїждила із району автомашина і забирала урну з голосами та всю виборчу комісію не чекаючи 24 години, а саме, запланованого часу кінчання виборів.

Поскій, дня 15. VI. 1946 р.

655/10

оведення більшовиками "виборів" у т.зв. Верховну Раду ССР
в Гусятинському р-ні Тернопільської обл.

Щоб ізолювати СВЗ від впливу ЗВЗ в часе "виборів" більшовики постарались в цьому районі, як в одному із знадзбручанських районів, особливо посилюючи підготовку до "виборів". Проводили тут підготовку великої кількості пропаганди та як завжди величезні відділи військовими. В напрямку пропаганди підготовки кни-ли на цей час велику кількість брошур, як: "Положення про вибори", "Конституцію СРСР", які мали використати показувати по селах агітатори в підготовці "виборів". Однак підготовка не проходила бо агітатори не хотіли працювати. По-що, як зазначувало по селах військо взяло активний нагляд над підготовкою "виборів", арештували навіть двох агітаторів із с. Трубківців за те, що не хотіли працювати в цьому напрямку. Також до часу заарештування більшовиками селі в селі часто говорили, що до виборів не піде, казав, "будемо голосувати за те, щоби всією в нас позакладали також колгоспи і тутим має з торбами за плечами так як свої. Ім це добре ходити, доки в нас будуть купити. Але куди ми підемо купувати? (В цей район багатьох приходять люди із сходу купувати збіжжя. Дозволено з купити лише пшд, а також, що на більшій кількості не мають грошей і від цього пшд казва .приходять за пшдями)". Де і самі єдинокі вели пропаганду, щоб не йти до "виборів", "бо, як говорив багато до місцевого владення, куди підемо до "виборів", то ця Верховна Рада в нас ніяк не позакладає у нас колгоспи і ми не матимемо де купити пшдів". В ці часи токе багато приїжджало автомобілями купувати збіжжя як із Харкова. Говрили, що "Ім уряд дозволив і ви-везти машини (дві машини на 15 - 20 людей) поїхати (в час передвиборчий) в "За-падку" купити збіжжя, як учасникам "вітчизняної війни" і рівночасно інвалідам.

15 січня розслали по селах цього району дівськові відділи в числі від 20-40 чоловік. Більші відділи дали у підлісі села в числі 30-40 чоловік, а в підлісі по 15-40. Харчувались на колгоспних, кажучи собі переважно багато горілки та сала. По парку днів свого кватитовання та енкаведівської розробки по-чались по цілому районі арештування, побиї людей, ревізії облати на села та підсілки на повстанців.

Наприклад в селах Целіїв, Постолівка, Раків Кут, Трибухівці, Васильківці арештували по 10-20 осіб, яких протоколували в с. Целієві, де був створений "район В". При протоколуванні сильно побивали людей так, що, наприклад, 40 літ-на жінка із с. Целіїв Ітак Марія і 30 літня жінка із с. Васильківцеві Петро і Анна цілком фізично ушкоджені. Зараз ликує хрі, населення ними отікують і лічуть. Однак не остануться калісами, бо повидивване м'ясо від костей і кістки по-ломані. Не жінки в нічому невинні.

Частиною із арештованих людей, вивучених, між якими деяких ситюю заангажува-ли до допоміжної роботи, а решту відставили до районної тюрми, в якій начис-лялось перед-савлами "виборами" около 100 осіб (взагаліному з цілого району і арештованих перед савлами-виборами).

Дня 6.ІІ.1946 р. в Гусятинській тюрмі померла жінка підлітниця Огринчук Марія з Васильківцеві. Сколдена в час облати в районі селі 29.І.1946 р. Внаслі-док двохденних нещасних катувань і допитів "де м'ясо", тіло відстало від кості. Збитка лежала морозну ніч на возі, а рано 1.ІІ.46. забрали в район, де по нещас-ливих дусах померла на 27-му році життя. При допитах була тільки одна відпо-відь: "нікогда питати бо нічого не скажу".

Дня 28.І.46 р. вночі в с. Васильківці стрілялось тріох повстанців із біль-шовиками. По каретній стрілянині повстанці відступили. За це зараз більшовики стріляли стрілами згальними стрілами поблизьного господарства цього інциденту. Слова слідуєного дня в цьому селі зробили стясу облату.

30 січня 46 р. в Раковім Куті до машини зайшли п'яні більшовики з криком "де вибори?" і почали бити невинних людей. Підчас цього один п'яний більшовик заче-

пав об щось ногою, вправ-і розбив собі носа.. Піднісся і почав кричати, що "бандит хотів його убити", показуючи на невинного чоловіка. П'яні більшовики кинулися на нього і сильно побили. Цей чоловік по прізвиську - Череватий Григорій, інвалід без руки.

29.1.46 р.ночею в с. Городниці попало під лісом на більшовицьку підсідку двох повстанців. Почалась стрілянина. Один прорвався до лісу, а другий відстрілювався до останнього набоя і останнім сам дострілювався. Внаслідок стрілянини зістало вбитих шість більшовиків. Ранком вбитого повстанця забрали і кинули в його рідному селі, а відшукавши його рідню, яка скривалася, забрали її до районної Гусятинської тюрми.

31.1.46 р. була велика облава на підлісні села, як: Постолівка, Раків Кут, Саможуски, Городниця, Личківці, Трибужівці, Вільхівці в якій брало до 3000 війська. Підчас облави були внічому невинне населення та вимушували від населення горілку, сало і т.п. Знова 31.1.46р. ці самі війська зробили стислу облаву на ліс "Медобори".

Пару днів перед виборами на мітингах більшовики широко пояснювали населенню наказ радянської влади в справі "участі в контрреволюційній роботі чи допомогти контрреволюціонерам". Не було районне зарядження. При цьому пояснювали, якими будуть карі за участь чи допомогу населення укр. повстанцям. Також завзивали, щоб населення видавало "бандеровські" криївки, магазини, місця кватиркування та примушували населення на підписи, що люди будуть доносити їм, якщо що небудь затриміть із "бандеровського руху". В цих же днях масово порозклеювали плякати, лозунги, які населення здевало, мовляв, вітер поздирав, але більшовики знова наліплювали чи розвішували.

Замітна була в цьому районі більшовицька обережність та настороженість, стоїючи кожної хвилини з сторони укр. повстанців наскоків на них чи на приміщення виборчих дільниць і з цієї причини ночами не переставали освічувати околиці ракетами та стріляти.

День перед "виборами", тобто 9.11.46р. в кожному селі робили комедію голосування, мовляв, "чи населення обанайомлене із способом голосування". Знова нечею цього дня у всіх підлісних селах як: у Постолівці, Городниці, Раковім Куті, Трибужівцях і т.д. арештували багато селян, позабірали ночувати із собою десятників та у всіх селах позабірали із собою виборчі комісії говорячи, "що бандеровці цієї ночі будуть нищити постройства сельсоветів". Рівночасно цих арештованих людей лопитували і просили, щоб хоть цієї ночі сказали де є "бандери", бо в противному разі погинуть разом із ними, як на них нападуть повстанці. Вже від другої години 10.11.46р. гостинцями патрулювали австрійцями із уміщеннями на них тяжкими куліметами.

Досвідком утовноважені із райцентру пояснили, що населення сьогодні буде "голосувати за Коміанця - кандидат в депутати ради союзу і Ткачука - кандидат в депутати ради національностей. Тако сказали, що їх, як арештованих, позвільняють, якщо вони проголосують. Тоді в с. Постолівці член виборчої комісії Карвець Петро почав домагати у утовноваженого із райцентру Журавльова, щоб пропускати занавіси в кабінках, але цей його поспитав: "хочеш радянської влади?" Карвець відповів (силою річи), що хоче. А цей йому на те: "коли хочеш - так іди проголосуй і нічого не говори". Заслонення кабін домагався також і голова сільради Яленський, якому Журавльов нічого не відповів на це.

Хоча кабінки були не позакривані і сильно пильнова, коли хтось їх "виборчих комісій" обманяв, виявлялося обманом, голосувачі не могли голосувати.

Як підчас витовнювання б"юлетенів сильно слідкували за кожним рухом "виборця" утовноважені із району чи більшовики, які охороняли приміщення виборчої дільниці. Напр. в селі Милківцях і Целіві завважили більшовиків у черкуванні б"юлетенів, відобрали ці б"юлетені а цих двох чоловічин і жінку арештували.

В с. Постолівці до кабінки зайшло двох "виборців" і читали б"юлетень. Іхню роботу обсервував більшовик. Коли вони вишли цей більшовик сказав їм іти у сіль

"ни мерзотники", стояли, що вони перепроверили бюлетень. При урні протесту держав їх, перевіряв бюлетень, а коли побачив, що нічого особливого не замішало, відпустив їх.

В с. Васильківці люди ухилялись і не хотіли іти до виборів. Около 12-ї години більшовики разом із місцевими сирітками почали йти по селі і зганяти людей до "виборів". Хто встів до вечора, той "проголосував", а хто не встів за того самі більшовики проголосували в-цей-стосі, що відчислити бракуєчу кількість бюлетенів і вкинули до урни. В цей стосіб проголосувало 23 особи.

З-колонії Дрківці до виборів ніхто не пішов і за цих 43 "виборці" проголосували самі більшовики.

Львів, дня 5. VI. 1946 р.

про вибори і виборчу компанію в Підгайцькому районі.

Пропаганда більшовиків. Шерока пропагандивна компанія в підготовці виборів до Верховної Ради СРСР почалась місяць перед виборами. По селах і районі відбулися мітинги, на яких розяснено суть і цілі виборів, та спосіб голосування. На мітингах ознайомлено населення з кандидатами Чубеєм і Ткачуком. Води поселах були створені комісії, села поділено на десятки, навмисно до кожного десятника, який мав подбати про розяснення суті і цілі виборів. До кожного села прикріплено когось з району, партійці, працівники адміністрації, учинили і др. прикріплені мав подбати про пропагандивну і організаційну підготовку виборів. На мітинги які скликавано, населення майже неходило, зберався тільки актив, мітинги майже не відбувалися, а звіровано про відбуття мітингу з масовою участю, щоб заспокоїти район. В перей виборчій компанії більшовики звернули увагу спеціально на учительство. Для 20/1.1946р. відбулася в районі учительська конференція присвячена виборам. На конференції з докладом виступив Перший секретар Райпарткому Рябенко. Особливо звернув увагу на нам рух. Показав, що ми немає жодного опертя, що бандьори це банда яка старатись буде пережити в виборах, але ми з цим дамо жжк собі раду, дамо багато війська по селах і все буде в порядку.

"Я попереджав вас інтелігенція-сказав Рябенко-, що вибори будуть проходити своїм руслом як повинні йти, бо за нашим урядом навіть громадяни Західної України скорше йдуть, як за бандьорами. Скажіть самі, що вони можуть нам зробити але ви як наш актив, повинні собі їх нелегковажати, бо вони всеж таки будуть старатись пережити в усвідомленні людей особливо в час виборів. Добре застановившись над цим питанням можемо сконстатувати, що їх робота для нас не страшна, наш радянський уряд має вроди краший вплив і полану як вони. До нас сьогодні горнуться всі народи світу а їм ніхто недопомагає, за виїмком того, що якасьтам Туреччина, чи якась інша країна, вчас як вони говорять, революції дадуть їм допомогу проти нас. Ну жай будо, але як ця допомога малаб виглядати. Кажу, дадуть їм літака чи що там, вони його зєтягнуть жєба до ліса, а звідтам вже ніколи не витягнуть. Наша ЧА розгромила таку велику Німеччину, Японію і розібє це їх".

На загальних зборах інтелігенції в Підгайцях в клубі на честь привіту депутата Чубея, Рябенко рівнож говорив про нас.

"Нам всім-говорив він-, особливо учителям потрібно доложити всіх зусиль, щоб повінчатися з націоналістами. Як це робити! Впершу чергу треба ввести масову агітацію серед населення, народ освідомити що ми, наш уряд, партія сильні, побудовані на тверді демократії як ні одна країна в світі. В Англії і в Америці лише лозунгами демократії декурують свої буржуазії, Треба придивати собі симпатії людей. Це можливі тоді коли по десятихатках будуть працювати добрі агітатори, така робота допровадить до того, що їх населення буде гнати само зі села".

На зборах які відбулися в клубі, з с. Сільця, Туменок ред. райгазети "Радянська Правда", разом із секретаром області звернули увагу голові сільради на забеспечення будинку-виборчого льокаль: "Потрібно звернути увагу на вікна виборчої дільниці вікна треба добре заосмотрити, бо бандьори можуть підлісти під будинок і гранатами закидати льокаль".

На мітингах крім аргументів про більшовицьку демократію про прогресивність більшовицького ладу, уживано як заспокутчого аргументу залякування сибіром, арештами і репресіями для всіх тих, що нейдуть голосувати.

Терор більшовиків. Перед виборами більшовики скріпили тетор. Позвавлено діяльність НКВД і НКГБ в районі і пожж селах стало перебувати слідчі і начальники НКВД і НКГБ зо своїми баталіонами. Переводили арешти, допити, засідки. Часто бували на мітингах домагавчись, щоб село видавало своїх бандьорів.

Окремою формою більшовицького терору перед виборами було розквартирування війська по всіх селах району. Військо прибуло на села 12 січня а квартирувало до 8 квітня 46 р. На район прибуло около два баталіони війська. Штаб частини яка квартирувала по селах містився в Підгайцях, командиром був полковник. На села принадало від 20-50 чоловік. У деяких підрайонних селах гарнізон обслуговував

по два села. Слід відмітити що серед війська яке кватитувало по селах було багато офіцерів, лейтенантів, капітанів а то і майорів. Майже у кожному гарнізоні приблизно на 20 чоловік був оден капітан і два лейтенанти а в деяких гарнізонах були і майори | Литвинів і ін. | Військо харчувалось на кошт села. Його уживано до засідок, одлав, арештувань, поширювання дозунгів, улаштування льокалів виборчих, а в час виборів військо кинено на "заохочування" населення брати участь у виборах. В усіх селах військово доручино гнати під штиками людей до виборчих урн. Вбогачьох селах красноармійці носили урни по хатах, змушували людей кидати бюлетени в урну коли дядьки відмавлялися красноармійці сами кидали бюлетени до урн, зазначаючи на списку, що проголосував.

В загальному військо яке стояло по селах ставилося досить обоятно до населення, коли небуло представників НКРВ і НКВД. В ніч перед виборами всі гарнізони були в остроумі поготівлі одержали більши куліметів і амуніції і стріляли. Як звітуєть не всі воики ставилися прихильно до виборчої компанії, були случаи, що воики повідомляли населення про підготовку акції, заохочували держатись в час виборів і неголосувати мимо репресій. Були випадки що воики скресляли виборчі бюлетени.

Наша пропаганда. Передвиборчий час в районі відбулося декуди противиборчі мітінги, пушино в рух шептану пропаганду, по усіх селах розліплено противиборчі листівки до населення і красноармійців, лозунги, на папері і писані фарбов по стінах та парканах, в деяких селах знищено виборчі льокалі, портрети Сталіна і більшовицьку пропагандивну лінературу. Все населення знало, що участь у виборах не берем. Майже в усіх селах де довгий час небуло повідомлень як ставитись до виборів, населення самочинно зверталось до наших людей щоб уформити і зорганізовано повести противиборчу компанію. З окрема в найблизших днях перед виборами і вперед виборчий день проведено бойові виступи обстріл виборчих льокалів, міновання мостів, будова барикад і т.п.

ВИСЛІД ВИБОРІВ. треба ствердити, що добровільно до виборів ніхто не пішов. Вислід виборів про який звітуєть більшовики опертий на брехні. В частині сіл військо насильно, побоями, погрозами підганяло людей до урн. В частині сіл урни носили по хатах і чи хто хотів голосувати чи ні красноармійці чи представники району кидали голоси до урн і зазначували на списку проголосував. В деяких селах доказом голосування мали бути зібрані довідки про право на участь в голосуванні. В більшості селах помимо репресій і застрашувань ніхто не взяв участі в голосуванні.

Галич [передмістя] військо ходило по хатах і силою виганяло людей до виборів хто нехотів йти тому стріляли понад голову, були прикладами, одну жінку гнали босу під штиком до виборчої дільниці. По хатах воики лаяли людей, лякали сибіром, називали саботажниками, зрадниками, бандьорами. Населення йдучи до виборчих льокалів кричало називало більшовиків бандитами, проклинала Сталіна Радянський Союз і т.д. На це незвертано уваги щоб лиш був відданий голос. Змушені до голосування люди масово перекреслювали бюлетені. Бюлетені перекреслені ка взхрест уважались важні. Не важними уважали тільки перекреслені з іменами кандидатів.

Сільце- [підгаєцьке] в суботу перед виборами приїхав до села представник району Туменок і хотів सकликати весь актив, та ніхто не прийшов, крім кількох чоловік, яких зловлено по дорозі. Було намагання зібрати 60 заложників з села на день виборів, однак їх незнайдено. На ніч обложено виборчий будинок стійками, а на горіщі дому поставлено кулемет. Ранком о год. 4-й Туменок і жінка-представник району разом з воиками перші кидають голоси і змушуть до голосування цих яких зловили це вечером. Сільської виборчої комісії нема. Голова сільради нехоче кинути бюлетеня. Туменок телефонує до секретаря партії Рябенка, що на Сільці саботаж, сам голова не хоче голосувати. Рябенко прикликає голову до телефону і наказує йому кинути голос або привести 50 людей до голосування. Голова йде в село за людьми і сам не приходить. Ніхто не йде до голосування до самого полудня. Тоді 8 красноармійців йдуть в бойовому порядку в село арештують жінку голови разом з дітьми кажучи, що її випустять тоді як прийде

голова. По приході голови, жінку пускають, його арештують і відвозять до Підгаєць. Ніхто однак не йде голосувати, тоді військо йде в село і кого де зловить веде до виборчого льокаль. Коли і далше люди ставлять спротив, під вечір військо ділиться на три групи, бере у руки урни і йде в село, когось застало в хатах, того змушено голосувати. Люди ховались по горищах, стайнях, стодолах. Одна жінка почала кричати до красноармійців за це дістала в груди прикладом. В одній хаті красноармійці сказали: "хазяйка нам начальство приказало йти і ми йдемо, а ти хочеш йти а хочеш не йти" вони наїлися і пішли далше. Зібрано около 100 голосів, на около 600 голосувачих.

Старе Місто-тиждень перед виборами представник району зажадав 40 відповідальних за вибори, в день виборів назначено чотирох. Після виборів їх хотіли вивести, али вони повтікали і НКВД сконфіскувала їхнє майно. Військо перед виборами робило засідки і труси по хатах. Арештовано одну дівчину і знасилувано. В день виборів з комісії був тільки голова виборчої комісії і оден представник. Тому що люди не йшли голосувати около 12 год. дня військо пішло в село зганяти людей. Привели одного старшого дядька, а цей прийшов до канцелярії з шнурком на шиї і сказав: "коли хочети щоб я голосував, то візьміть і повісьте мене як державна влада". НКВД забрало його до району. Начальник НКВД сказав йому, що вибори є добровільні, хто хоче може голосувати а хто не хоче то його силувати неможна. Дядько звільнений розказав це людям.

Перед вечером військо пімо зурно по селі. Добровільно ніхто не кинув ані одного голосу. Силою стягнуто около 40 голосів. Вечером представники району перечислили голоси, самі по підкресльвали на листі що люди ходили голосувати. Голові комісії підсунули протокол до підписання, де було написано що вибори пройшли в 100%. Голова це підписав. Треба підкреслити, що переселенці зза Буга не пішли ні оден до голосування, чим здобули собі довіря в місцевого населення.

Загайці-виборчу комбін військо держало біля себе. Урну відкрито біля 6 годин ранку. Люди не йшли голосувати. Військо почало людей гнати силою до голосування. Зібрано силою біля 50 голосів. Оден лемко, якого силою приведено до виборчого льокаль сказав: "ви мене бийте не бийти то я нехки кину голосу. Били нас поляки, німці, а тепер ви бете, нехай мене шляк трафити таки не кину". Людям до виборів гнали босо, розхрістаних, так що ці "вибори" виглядали як видовисько. Мять жінок важко побито за це що не пішли голосувати.

Вілокриниця | 80% переселинців | добровільно ніхто не голосував. Зібрано силою около 100 голосів. Представники з району зфабрикували 410 голосів. Ті що були змушені голосувати зчеркували кандидатів, а дехто вписував як кандидата в депутати 75 літнього діда жебрака.

Новосілка. Відповідали за вибори другий секретар райпарткому Воднаренко і обласний прокурор. Добровільно кинено два голоси, крім цього беректор школи, дві учительки, лікаря. Стягнуто примусово около 30 голосів. Військо само накидало до урни голосів, так що як прийшлося їх перечисляти було їх за богато треба було їх надкидати. Голові сільради наказали щоб після виборів проголосив під церквою щоб люди казали що всі проголосували.

Бекерів, -радгосп і станиця стрибків, стрибки не пішли всі голосувати, голосів було біля 40.

Підгайці. До голосування пішли добровільно урядовці, міщани не йшли голосувати тільки деякі. Стрибки також не всі брали участь в голосуванні.

Угринів. До голосування ніхто не пішов, зібрано всего кілька голосів.

Вербів. Одене село яке масово взяло участь в голосуванні, як наслідок слабої нашої пропаганди і сильного більшовицького терору.

Волиця. Зібрано всего 26 голосів, в тому числі 12 від красноармійців.

Голгочі. Зібрано всего 32 голоси в тому числі 20 від красноармійців.

Яблонівка. До голосування з населення ніхто не ходив.

Затурин. Не здано ані одного голосу мимо репресій, застрашувань, мимо цього що військо зігнало усе населення до виборчого льокаль ніхто не голосував. Жінки підняли крик і офіцер казав усім йти до дому, особливо дуже активно поставилась в час виборів до більшовиків стара жінка Маря Туринка, яку через кілька днів після виборів НКВД вбило в ночі в її хаті.

Середне, зібрано насильно і штурхами 13 голосів. Вдень виборів був рин-
 отом сутній слідчий КІВ Ковальов, який змушував інших голосувати, ніхто одначе
 не брав участі. Ковальов побив одну дівчину і кількох чоловік. Одного
 меленника за не по не хотів голосувати звів під локоть щоб розстріляти
 йому стрілено понад голову одначе доголосування не пішов. Дітей дів
 Зарадів. Силою змушено населення до голосування. Там "діав" агентами
 Ковальов. Зібрано силою около 30 голосів. Вночі в село прибуло
 ліса. В лісі гарнізон не стояв, дохотили з Погова, вночі в село прибуло
 до лісої прибуло зі агентами гарнізону з красноармійцями які мали зам
 підбрати до виборів профіли на сніг. Красноармійці сиділи у виборчому
 об'єкті, зловачужники виборців та не привелиши жодного ніхто не приходив, вони по
 нмайд чашо агентами людей але це довго воруло бо хлопці по чашо обстрілювати
 національ і красноармійці з великим страхом забрали зібраних около 23 голос
 до сні утікши до Погова. Ним єн жоден он умог. Імнятодедн не до і іісім

Посів. Зібрано силою около 32 голосів.
 Гудиче. Зібрано насильно і з великим трудом около 30 голосів.
 Дочин. Красноармійці похули стрілами перестрашені повставили жодні ліг
 в своїому гарнізоні і так похули аж до ранку. Гало по хулих села видні-
 ли барикади з поспусканих дерев, так що не було можливості перейти.
 Коли почалось голосування до виборчого локотлі ніхто не ворував крім крас
 ноармійців навіть комісії виборчої не було. Красноармійці дивлялись до жид
 з того нічого не буде пішли в село агентами люди але це ніже непомог
 ле доголосувати ніго не пішов.

Вознів. По нічціх стрілах красноармійці довго не виходили з об'єкту
 гарнізону, аж переконавшись що небезпечно проминули, нажиддали і змушували
 до виборчої дільниці з думкою що там аж мушть від патрону може виборчої
 урні до козний жече перший кинути свій голос, але на цей час вже було
 коло виборчого локотлі пахувала морта тишина навіть двері вачинені.
 Начальник гарнізону пішов до голови сілради і питав. Коре чому ніже
 не вде голосувати, голова відповів, агентами бачився баннопахки ждось
 стріли, тоді начальник сказав голові до сяди не коваліа на асночуть
 жид голосувати то нехай нем йдуть. Вільшовики посиділи до яляка жедин
 і знімали знаряди Шумлян.

Шумлян. Голосування в Шумлянні проведосл в подібний спосіб як в Вознів
 нові. Водки намагалися намагати людей але ніже не помагало. Ніхто не
 голосувал. Славятин. Село було обстрілювано повстанцями два рази, красноармійці
 перестрашені коваліа під ліса та по стрілах. Красноармійці проголосува
 ли сами і до кілька старих дяківів яких селер затянули, всіх голосів
 було 30 з іжками.

Сільце. [Вонківське] Красноармійці згубили по селі дини коли побачили
 по зі Славятин іде якийсь вісько почали втіка. Відстрілював аж пів
 віде порозумілися ракетами, вони думали що "саньор". Голосувати ніхто
 не хотів.

Ідтанив. Сильно більшовики змушували селян до вде голосувати комі
 сів віб. і визначилих людей обіжкали на мітин два 9/11. І держали їх
 аж до дня виборів та присилували їх голосувати, ходили зі стрілками по
 селі та силували населення щоб голосувало хто не хотів то вони брав бр
 дотич в руку дотикав до руки виборні і кидав в урну. В цей час Фелівий
 спосіб ім вдалосл зібрати 170 голосів в тому числі і їх, село був
 сам начальником РВН.

Рудники. Зі селі ніже не хотів голосувати, хотів більшовики вживали
 різних способів, просьбо та погроз ніже не помагало.
 Белопиза. Населення не пішло до виборів, хотів намагати більшовиків
 було велике. Красноармійці проголосували сами і до декількох об'єктових
 селян.

Треба звернути до постава маб в часі виборів мала характер революцій-
 ний до дуже позитивний прона в противільшовицькій боротьбі на Україні.
 ітак іі в іборі а оиде. Ніже вібосма вкоп інд ахадіаеоду жид

із проведення більшовиками т. зв. виборів до Верховної Ради СРСР у Пробижянському р-ні Тарнопільської області.

Підготовку до т. зв. виборів у Верховну Раду СРСР більшовики розпочали в цьому районі досить швидко, бо вже з кінцем листопада а початком грудня 1945 р. (тобто два з половиною місяця перед днем виборів). Розпочали цю підготовку пропагандивною роботою, до якої залучували всіх відповідних працівників районної адміністрації, партком, НКВД, НКГБ, істребительні батальйони, учительство, сільську адміністрацію і т. п., а вперше із тими, складала списки виборців. Пропагандивну роботу почали проводити всіма методами. В кожному числі районної газети було присвячено багато місця на статті пов'язані із зближенням "виборів" в яких описували кандидатів як їх біографію так і "заявчи перед народом", надавано інтерв'ю і для масової пропаганди надавано вказівки для керівників червоних кутків, які навчали своїх підпорядкованих положення про вибори та конституції. Рівночасно в цей час поміщено кілька статей із закликами до Українських Повстанців, що стрийшли до рад. влади в "повстання" та взяли рівночасно участь у "виборах" бо в протилежному разі органи рад. влади уживуть всіх заходів для цілковитої ліквідації їх та українського визвольного руху. Немало можна було стрийнути похвальних статей підготовки вже, або активної підготовки до "виборів" в колективних селах, що було переважно цілком не правдиве бо в багатьох селах до часу закватування військ цілком не проходила підготовка (бо в цьому напрямку не привачували уваги самі керівники цієї роботи по селах, як також самі люди не хотіли ходити на вивчення конституції чи положення про вибори зважаючи "правдивість" цього всього на практиці). Неправдивості які були в кожній такій похвальній статті тому, щоб щось подати про свою роботу в ділі підготовки до "виборів" люди прикріплені до цього подавали вигадані звіти, які без перевірки уміщували в районній газеті а навіть і в обласкій. Крім цього вже з кінцем грудня а початком січня вже майже в кожному селі були проведені по 1 - 2 мітинги на тему "виборів".

Об'єкту пропагандивну роботу поширено по селах та ствало контролювано з часом заблюкування сіл військовими відділами (гарнізонами) з екіпі 15 - 20 чоловік (поміжючи істребительні батальйони) які закватували по селах 15.1.1946р. Закватували у всіх селах за винятком тріох сіл; а саме: в Босирах, Малих Червокинях та Зелекій не було війська аж до 8.11.46 р. До кожного такого відділу був прикріплений відповідний чоловік із райцентру як відповідний райпарткому чи НКВД. В перших днях свого кватрування майже нічого особливого терористичного не робили а навпаки, старались до себе прикрити населення. Немає з першим днем звернули увагу на уручнення пропагандивної роботи між населенням. В цьому напрямку поділено кожну виборчу дільницю на десятихатки. До кожної такої десятихатки прикріплено керівника (червоного кутка), який мав би із цих десять хат "виборців" навчати конституції СРСР та Положення про вибори. Керівниками таких червоних кутків показували звичайних сільських дівчат або демобілізованих ЧА, які в цьому ділі темні як російська мажорка? Час від часу на заняття, які відбувалися по два рази в тиждень і вечором, приходив хтось із "кращих" такого військового гарнізону, який поза навчальними темами часом порушив яку небуть тему чи то з конституції чи з Положення про вибори а поспитавши про небуть із "вивченого" давав відповідь "не знаю, не розумію" (перевірка "вивченого" в Гадзівці). Здавалося на початку, що тут робота буде поведена як слід однак в коротці показалося, що такі заняття не відбуваються бо люди не хочуть ходити (з'являти) а про хід занять як самі керівники червоних кутків, так і начальники гарнізонів в звітах брехали перед районною верхівкою, про що можуть свідчити перевірки виборців в с. Гадзівці, Мали Червокині, Сидорові, Сокиринцях, де по кількох кандидатах осіб під час мітингів перед самими виборами не змогло дати відповіді на питання за кого вони будуть голосувати.

33

Помимо того, що в останніх місяцях (а головню від 10 листопада - часу знищення райцентру Українськими повстанцями) більшовицький терор особливо тут був посилений у формі облас на села, масового арештування, побиттів невинних цивільних людей, знасилування жінок і дівчат (Шидлівці, Кривельке, Коцобинички) через пару днів зваго "стокийного" кватерування (в цей час йшла зген-турна розробка) розпочали терористичну роботу. Свої акції посилюли в таких селах, як: Чорнокінях, Гідекинях, Пузині, Сидорові, Сокиринцях, Шидлівцях та Зелемій. В цих селах кожного дня боєвки ходили по хатах (беручи на кожний день якусь частину села чи вулицю для перевірки) роблячи часто навіть дуже етнелі ревізії. Знова ночами в цих селах робили підсідки по вулицях, городах і краях села на повстанців та, рiвночасно, обсервовуючи рух ц цивільного населення. Особливо в цей час етероризували село Коцобинички. В день по три рази везакували боєвки до підозрілих хат, перевіряли людей, робили етнелі ревізії. В ночі робили підсідки, ходили по хатах на перевірки. Підозрілих людей брали в сільраду до перевірки.

Вже в перших днях кватерування більшовиків в обрешках селах відчинено три клуби, які дові були нечужі. Тут почали етрапляти забави дітяючи музиків в райцентру. Сюди кликали молодь, яка не хотіла іти то її тягнули "сипоміць" згаляти сипою.

Вцей час особливо посилюли масовою пропаганду, бо майже в кожному селі проведено 5 - 8 мітінгів переважно на котрих населення підготовляти до "виборів". А що населення не хотіло іти на ті мітінги, то часто військо ходило по хатах і згаляло людей. Також закликали, просили людей щоб казали "бандероцям", щоб вони йшли зголоситись до них. Починаючи вже з 25 січня дуже гуето появились на парканах, мурах, етінах будиноків передвиборчі лозунги, як напр. "Всі, як один, голосуємо за кандидатів блоку комуністів і безпартійних", "Виддамо свої голоси за Комтанця і Ткачука" і т. п. та розклеєні плякати, на яких були поміщені фотознімки Ткачука і Комтанця з біографіями під ними.

З кінцем січня в кожному селі (виборчій дільниці) поназначувано виборчі комісії в склад яких переважно увійшли голова сільради, директор школи та 3-4 сільських проболшевицьких активістів. Головами таких виборчих комісій були попризначувані відпоручники райцентру, як не езнаведет, то з райтарткому. Починаючи із 6 січня підчас мітінгів почали перевіряти людей, чи люди знають що то за вибори мають бути і за кого голосуватимуть, де виявилося, що люди в цьому ділі переважно не орендувалися, а якщо були такі, які змогли відповісти на питання, то вдавали, що не розуміють. Правда, було кілька есень селян в цілому районі, які могли відповісти на лубе питання, пов'язане із виборами, бо їх примусом більшовики навчили цього, а ЗІ.І.-46 разом з військом та виборчими комісіями возили до райцентру Коцобинич (інший район) на масовий мітінг, на якому вступав сам Ткачук, як кандидат в депутати Ради Національно етей.

Від 2.ІІ.46 почали більшовики підготовляти приміщення виборчих дільниць. В цьому напрямку заагтакували дівчати помити підлоги, зробити порядки. Де-які ентнелі завозрати між населенням кмикиів, кат та обречеів, щоб робити кабіни, поставити столи, урни, етоли і т. п. Приміщення прикрашено ео емою, прапорами, вшнєнками. Рівночасно збільшено число вартових даного приміщення.

33 на 4 січня в цілому терені появились наші листівки, розклеєні і розлічені кличі. Це екиньо затривожило більшовиків, які передне говорили, що же майже всіх зкидили "бандероцям". Натоміть веселий настроій і опередженя до більшовицьких "виборів" зрвали. На це зараз більшовики відповіли етнелі обласами по селах, лісах, кольоніях і хуторах та приарештуваннями і проарештуваннями підозрілих ім людей з цивільного населення.

Рівноз вил цього дня по двох-більшовиків їздило по полях на конях та здержували кожного проходячого, перевіряли документи, обшукували, а жіноцтво навіть в косах. Вночі з 9 на 10 лютого на стрихах приміщень виборчих дільниць умітали по два килимети та збільшили огінні стодючесь наскоків українських повстанців. Рівноз більшовики зі собою забрали до салі почувати українську інтелігенцію, говорячи: "якщо бандьори будуть нас бити, то і нас поб'ють".

Оже взагалішому мвється сказати, що підготовку до "виборів" зробили більшовики велику, вчисяючи всякі можливості, якіб могли були заієнувати в часе виборів. Найбільш чисельніє з опіорою євлого українського народу в цьому відношенні, а в парі із тим, і з перешкодами зі сторожи українських повстанців, які до більшовицьких "виборів" стали цілковито в опозиції. Тимбільше, що більшовики ринили "обрати" тих кандидатів, яких назначили, а саме: Комітанта І.Д. до Ради Союзу СССР та Ткачука М. Я. ло Ради Національностей.

Самі вибори проведені 16 лютого 1946 р. Вибори проходили в цілому районі майже одинаково і в цей-стосіб. Люди приходили з повідченнями, тоді їх вичеркали із загального стиска і давали бюлетень. З бюлетенем кожна людина йшла до другої салі до виповщення його. Там був спеціальний детектив, який сидів за кожним рухом людини, щоб "виборець" не перечеркнув всіх кандидатів, або, як говорили між собою більшовики, щоб хто не кинув в урну ^{заклягатель-ною} вощ "та не стались всі бюлетені. Також цей детектив показував, як складати бюлетень (докладно приглядаючись на нього) та де кидати. Навіть сам брав і кидав бюлетені в урну за "виборця". В третій салі, де можна було тоже вповняти бюлетені, сиділо військо і НКВД.

В таких селех, як в ~~Радивівцях~~ Копибничках, Пузвині, Босирах вибори закінчились о 10 годні раю. Знова в с. Гадюківці, Сидорові, Великих Чорноківцях, Шидлівцях більшовики ходили по хатах та виганяли людей до "виборів", які отягались від них.

В Новоставцях-(Малі Чорноківці) люди (около 100 "виборців") зовсім не йшли до "виборів". По полудні почали більшовики їздити з урною по хатах. Приходить в хату: "Хавляка, ти йшла до виборів?" Люди до чорта, відповідая йому, чого ти в мене хочеш! "Йшла, чи ні?" "Покажи мені своє повідчення!" "Йди до дільки мені з хати!" обурюється жінка. "Покажи бо зарештую". Говодиния показує. А той бере бюлетень ^{і кидає в урну} і кидає в урну. Так пройшли вибори в цілій згаданій колонії.

В с. Гадюківцях одна жінка -- переселенка із Заходу не пішла до виборів. Її зарештували і за два дні випустили бо казали, що вона божевільна. В дій- ^{ні вона опором виборів в цьому районі пройшла майже в 100%. Однак населення йшло до "виборів" з великим терором, а саме: вона здорова.}

Взагалішому "вибори" в цьому районі пройшли в 100%. Однак населення йшло до "виборів" дуже-нерадо. Змуєє до цього особливо тут посиленний більшовицький терор. Страх перед більшовиками населення має тут великий. Викликали його масові арештування, вивози на Сибір, репресії. Та все ж таки багато чкало (Чорноківці, Кривеньке, Шидлівці), що українські повстанці прийдуть в часе "виборів" розбити урну і тим-самим матимуть точку опору і оправдання перед більшовиками не-тіми "голосувати". Знова інші казали: "Вони (більшовики) і так перед світом о'олосять, що "вибори" пройшли в 100%, хоча б і ніхто не пішов "голосувати".

Дня 1.VI.1946 р.

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 14
(кошик малярів) _____ аркушів;
у тому числі літерні номери _____;
пропущені номери _____
+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

Спеціаліст _____
Посада _____
21 серпня 2018 року _____
(підпис)

І. Гардана
(ініціали (ініціал імені), прізвище)